

Monografija br. 165.
ZBORNIK
ZA PERCEPCIJU NAUČNOG RADA
I POZNAVANJE REKVIZITA NJEGOVE OCENE
(Knjiga 1.)

Monografija br. 165.
ZBORNIK
ZA PERCEPCIJU NAUČNOG RADA
I POZNAVANJE REKVIZITA NJEGOVE OCENE
(Knjiga 1.)

Izdavač

Institut za uporedno pravo
Terazije 41, Beograd

Za izdavača

prof. dr Vladimir Čolović

Urednici

dr Jovan Ćirić
mag. Luka Breneselović

Recenzenti

doc. dr Igor Vuletić, Osijek
prof. dr Nataša Mrvić-Petrović, Beograd
doc. dr Jelena Ćeranić, Beograd

Korektura

Slavka Vlalukin; Nevenka Žalac
Alan Joseph Belcourt

Tiraž

300

ISBN 978-86-80186-27-6

Priprema i štampa

Dosije studio, Beograd.

© Institut za uporedno pravo, 2017.

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može biti reprodukovan, presnimavan ili prenošen bilo kojim sredstvom — elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

ZBORNİK
ZA PERCEPCIJU NAUČNOG RADA
i poznavanje rekvizita njegove ocene

(Knjiga 1.)

Privredili:
Jovan Ćirić · Luka Breneselović

Institut za uporedno pravo
Beograd, 2017.

SADRŽAJ

„ZBORNİK“	VII
<i>Dragana Pavlović-Breneselović · Živka Krnjaja</i>	
OBRAZOVANJE I NAUKA U NEOLIBERALNOM LAVIRINTU: GDE STANUJE KVALITET?.....	1
<i>Aleksandar Stević</i>	
KNJIŽEVNE STUDIJE I PROBLEM VREDNOVANJA NAUČNIH REZULTATA U HUMANISTICI	15
<i>Ivan Kovačević</i>	
SUZBIJANJE SUVERENIZMA U HUMANISTIČKIM NAUKAMA NA PRIMERU NAUČNE POLITIKE U SRBIJI	31
<i>Aleksandar Pavlović</i>	
KAKO (PRE)VREDNOVATI HUMANISTIKU ? VREDNOVANJE NAUČNOG UČINKA U KONTEKSTU AKTUELNIH PROBLEMA DRUŠTVENIH NAUKA U SRBIJI.....	41
<i>Peter Kostorz</i>	
O SMISLU RECENZIRANJA RADOVA U PRAVNIM ČASOPISIMA.....	49
<i>Nada Zečević</i>	
AKADEMSKA VIDLJIVOST U SRPSKOJ VIZANTOLOGIJI 1906–2016 <i>PERFECTIO</i> I NJENA <i>HAMARTIA</i>	57
<i>Igor Martinović</i>	
KRITIKA KVANTITATIVNIH METODA OCJENE ZNANSTVENE DJELATNOSTI (S POSEBNIM OSVRTOM NA KAZNENO PRAVO I PRILIKE U HRVATSKOJ).....	71
<i>Vladimir Čolović</i>	
OSNOVNE KARAKTERISTIKE REGULISANJA RAZVOJA NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA U REPUBLICI IRSKOJ I REPUBLICI SLOVENIJI.....	87
<i>Ivana Bašić · Aleskandra Pavičević</i>	
IZMEĐU POLITIKE, ISTORIJE I IDEOLOGIJA: HUMANISTIKA U OKRILJU KARGO KULTA	99

Jovan Ćirić

O NAUCI I BODOVANJIMA U NAUCI: NEKOLIKO RAZMIŠLJANJA
NEKADAŠNJEG ČLANA KOMISIJE ZA STICANJE NAUČNIH ZVANJA ... 117

Luka Breneselović

RACIONALNI I IRACIONALNI ELEMENTI ADMINISTRACIJE
I OCENE NAUČNOG RADA. 131

„Zbornik“

Urednici su ovog zbornika složni da se u poslednjih 15 godina u Republici Srbiji i okruženju navezao čitav splet strateških i administrativnih odluka koje su, i kada su donošene sa dobrim namerama, otežale a ponegde i praktično onemogućile naučni rad. Držimo da je za razvoj nauke u Srbiji i u regionu od posebnog značaja bio tok događaja 2016. godine, koji u našem viđenju oslikava celu paradigmatiku odnosa prema nauci i istraživanjima u Srbiji. Iz hronike događaja izdvajamo:

Početak 2016. srpsko Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja je kao prateći dokument uz novi Zakon o nauci, donelo i novi Pravilnik o vrednovanju naučno-istraživačkog rada i izboru u naučna zvanja. Taj je dokument stupio na snagu odmah na dan objavljivanja i to je jedna od njegovih startnih i najozbiljnijih manjkavosti. Kasnije, 6. maja 2016, Vlada je Republike Srbije donela odluku da povuče iz procedure, odnosno da odustane od raspisivanja konkursa za novi projektni ciklus i da stari projektni ciklus produži za još šest meseci. Verovatno čistom tehničkom omaškom, Vlada nije donela odluku o stavljanju van snage Pravilnika iz marta 2016, tako da bi se — da uzmemo jedan ekstremni primer — i za evaluaciju rada istraživača koji su doktorirali recimo 12. marta, imao primenjivati Pravilnik koji je stupio na snagu tri dana ranije, 9. marta. Mnoštvo ljudi, i najvršnjih stručnjaka, stavljeno je tako u bitno nepovoljan položaj, jer praktično nije postojao nikakav *vacatio legis* ili poseban prelazni režim. Ljudi su se za svoje napredovanje godinama pripremali po jednim kriterijumima i pravilima, a onda je u najbukvalnijem značenju tog izraza preko noći sve promenjeno i čitava armija ljudi našla se u bitno nepovoljnom položaju.

To je bio osnovni razlog i podsticaj za saradnike Instituta za uporedno pravo, koji je i naučni izdavač ovog zbornika, da u septembru 2016. pred Ustavnim sudom Srbije pokrenu podnošenjem posebne inicijative postupak za ocenu ustavnosti navedenog akta. U inicijativi se kaže da rečeni Pravilnik nije usvojen u propisanoj zakonskoj proceduri (formalna manljivost), a to će reći da nije dobio prethodnu saglasnost — verifikaciju Nacionalnog saveta za nauku, jednostavno zato što Nacionalni savet tada još nije ni bio oformljen odn. nije ni postojao. Osim toga, podnosioci inicijative su rekli i to da je po njihovom mišljenju protivustavno i što je u Pravilniku predviđeno da će Ministarstvo jednom godišnje menjati dotični Pravilnik i kriterijume i merila u njemu, čime se ozbiljno ugrožava elementarna mogućnost orijentacije u pravnom prostoru (načelo pravne sigurnosti). Po mišljenju saradnika Instituta za uporedno pravo, jedna od najspornijih stvari jeste diskriminacija naučnih radnika koji pišu i objavljuju na našem jeziku i u domaćim časopisima, a po njima takođe postoji i diskriminacija u poređenju najizvrsnijih delatnika iz instituta sa jedne strane i delatnika sa univerziteta sa druge. Zadiranje u autonomiju naučnog rada i autonomiju univerziteta (čl. 73 Ustava), takođe je, kada ograničenje nije prema strogim merilima ocene ustavnosti izuzetno opravdano, protivustavno,

a zbog čega su mnogi pojedinci i institucije podržali ovu inicijativu: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Balkanološki institut SANU, Etnografski institut SANU i još mnogi drugi. Na razmatranje i odluku Ustavnog suda Srbije još se za sada čeka; sporni Pravilnik faktički se do marta 2017. još nije primenjivao; Ministarstvo najavljuje da će upravo ovih dana stupiti na snagu neki novi „Pravilnik“ o čijem sadržaju niko nije obavešten. Naučna zajednica je u iščekivanju: na sceni su trenutno tri pravilnika: „stari stari“; „stari novi“ i na pomolu najavljeni „novi novi“.

*

Navedene reforme i naizgled velika reformska godina bile su određen podsticaj ili upravo povod da se načini kolo od nekoliko radova i pripremi *zbornik*. No nadamo se da će zbornik prevashodno biti prihvaćen kao prilog sve jačoj svesti, da je *pre* reformi potrebno pobliže poraditi na poznavanju prilika, alternativa, sistemskog i istorijskog konteksta, dobrih i loših praksi koje već postoje, skrivenih nedostataka određenih na prvi pogled odličnih rešenja i naravno stvarnih, institucionalnih konteksta naučnog rada.

Zbornik prema tome nije zamišljen kao dokumentacija reformskih pojedinosti, već kao doprinos razvoju argumentacije. Idealno bi bilo kada bi se u reformskim zahvatima težište argumentacije sa pojedinačnih uvida i iskustava moglo pomeriti ka toposima koji uključuju principe organizovanja univerziteta ili naučnog rada i čitav niz sređenih uvida u dobre i negativne strane nekih rešenja, u strana iskustva saopštena pomno u kontekstu kulture iz koje potiču, u veze između oblika naučnog rada i teorijskih predodređenja, u uslovljenost formi administracije opštim političkim sistemom itd. To bi primera radi moglo pobuditi interesovanje za sledeće teme:

1. U kojoj meri su agende i rešenja koja se u inostranstvu razvijaju za *science* upotrebljivi i važni za čitav istraživački i akademski kompleks? Da li, kako banalna jezička jednačina nalaže, izraz *science*, *scientist*, *scientific research* označava isto što i *Wissenschaft* u nemačkom jeziku ili izrazi *nauka*, *naučnik*, *naučno istraživanje* na našem jeziku? Ako je tačno, a sve govori tome u prilog, da se „science“ pojmovno vezuje za posebne oblike analitičkog i tehničkog pristupa koji je svojstven prirodnim naukama i onom deliću društvenih nauka koje oponašaju prirodne nauke (npr. pozitivistička sociologija), onda možda ima i nešto istine u tome da se strani programi i proklamacije koje govore o „science“ ili o tome da „science“ mora na određen način biti povezana sa napretkom privrede, sa finansijerima u čijem je interesu taj napredak, sa tehničkim unapređenjem društva, sa stalnim iznalaženjem patenata i merilima koja proističu iz tih obzira, da se sve te proklamacije uopšte ne odnose na totalitet fenomena za koji mi koristimo jedinstvene izraz *nauka* ili *naučno istraživanje*. Programi finansiranja ili administracije etnologije, prava, ekonomije, jezika, istorije, pedagogije, muzikologije pa čak i nekih oblika geografije, psihologije i arhitekture mogli bi sledstveno u inostranstvu biti sadržani u aktima sa sasvim drugim nazivima (u kojima nema reči „science“), podređeni sasvim drugim političkim smernicama i u praktičnoj nadležnosti sasvim drugih agencija, ministarstava, nivoa vlasti, fondova.

2. U kojoj meri je u zadnjih 25 ili 75 godina došlo do transformacije poimanja univerziteta u odnosu na proces osnivanja Beogradskog univerziteta Zakonom o univerzitetu 1905. godine? Na koji način i u kojoj meri je ideja univerziteta iz velike rasprave sa početka prošlog veka, posle Drugog svetskog rata i naročito u zadnjih 30 godina, *razgrađena* faktičkom reorganizacijom i marginalizacijom istraživanja u kompleksu dualne istraživačko-pedagoške misije univerziteta (prema nemačkom poimanju, koje je i sada tamo živo, a bilo je odlučujuće i u Kraljevini Srbiji 1905. godine, profesor univerziteta je pre svega istraživač/naučnik pa tek u drugom redu predavač)? Kako se na kvalitet vodećih univerziteta iz prejašnje Jugoslavije odrazio raskid akademskog tržišta i zajednice u kojoj je postojalo više uzornih univerziteta? Da li je rešenje u regionu pronađeno u hiperelitizaciji najboljih ustanova ili naprotiv u relativizaciji njihovog kvaliteta nominalnim, administrativnim, ali i istorijskim (pomeranje datuma osnivanja Beogradskog univerziteta unazad) upodobljavanjem univerziteta sa sistemom velikih i visokih škola bez karakterističnog istraživačko-kritičkog zadatka?
3. U kojoj meri organizacija nauke u vidu tzv. matičnih odbora predstavlja oblik administracije koji nije spojiv sa osnovnom ulogom nauke u slobodnom, republikanski organizovanom društvu i sa samim tekstom važećeg ustava? Da li ustaljeni oblici „napredovanja“ i evaluacije služe akseleraciji naučne delatnosti ili su zaostavština nastojanja države da ograniči krug autora i sadržaj članaka? U kojoj meri je samo reč o replici sovjetskog modela institucionalizacije i kontrole iz prvih godina poratne Jugoslavije? Da li taj model ima nekakve stvarne prednosti i koji su mu nedostaci? Taj sistem nije samo, što bi neoliberalima smetalo, skup i glomazan, nego koncipira ceo naučni rad kao određenu vrstu gazdovanja *odozgo*.
4. Kakav je teorijski koncept scientometrije?
5. Kakav je društveni kontekst scientometrije? U kojoj meri se prelazak sa opipljivih merila kvaliteta (na primer: da li kandidat za projekat koji se bavi istraživanjem o germanizmima govori važne dijalekte nemačkog jezika i da li ima radove iz te mikrooblasti) sa odbrojanim pokazateljima (koliko kandidat za projekat koji se bavi istraživanjem o germanizmima ima radova u kategoriji toj i toj), pokazuje kao društveno poželjan način nivelacije odgovornosti (zamena modusa živog odlučivanja sa modusom mehaničkog kasiranja)? U kojoj meri je reč o opštoj tendenciji (prividnog) prebacivanja individualne odluke na apersonalizovane brojeve i strukture, koja je primetna i u drugim segmentima društva, na primer u ceremonijalizaciji krivičnog postupka ili potpunoj deintelektualizaciji i mehaničkoj obradi pacijenata u domovima zdravlja?
6. Kakav je učinak ekscesivne upotrebe — trivijalnih — izvora sa interneta u mnogim oblastima naučnog stvaralaštva na kvalitet naučnih publikacija? Da li se korišćenje internet-izvora koji se ili mogu iscrpati u knjigama ili naspram izvora iz knjiga imaju samo sporedan značaj može shvatiti kao *oblik snalaženja* u sredini u kojoj su nadležne institucije i oblici finansiranja propustili da pruže uslove rada sa časopisima, bazama podataka časopisa i sveže objavljenim knjigama, na kakve su ne samo istraživači nego i obični

studenti navikli u zemljama koje su nekad bile puno „iza“ nas u pogledu naučnog rada i istraživanja?

7. U kojoj meri promene u uzusima publikacije utiču na naučni rad? Tu nije samo reč o tragičnom opadanju tipografske obrade knjiga i časopisa (koje stoji u vezi sa amaterskim procesom digitalizacije u Jugoslaviji na kraju 20. veka). Već ima i puno ključnih pitanja: zašto se više ne koriguju otisci pre štampe (iako je to i dalje u mnogim zemljama uobičajno)? U kojoj meri naučni rad biva deformisan pod stegom neprofesionalnih intervencija lektora, koji u odsustvu razumevanja sopstvene profesije (i da bi istakli neophodnost svog rada u sistemu koji ih po učinku plaća), ne vrše tehničko-jezička unapređenja teksta već, ne poznajući materiju i uzuse izražavanja prepravljaju rečenice da bi naličile tekstu koji bi oni sami napisali da nisu lektori nego autori? Kakva je posledica po naučni rad nastala činjenicom da je ogroman broj naših časopisa koji su izlazili 6, 8 ili čak 12 puta godišnje u nemaštini 1990-ih isprva privremeno a zatim i konceptualno faktički sveden na godišnjake, koji silom svoje frekvencije ne mogu izvršavati tradicionalne uloge časopisa?
8. Koji su billi glavni koraci ka pretvaranju zanimanja u stepene napredovanja i kakve posledice jedan i drugi koncept imaju po naučni rad? *Žive profesije*, naime, koje pretpostavljaju različite zadatke i funkcije, različit stepen institucionalne integracije, kao što su na univerzitetu asistent i profesor ili u istraživanjima saradnici i istraživači, svedene su na gole lestvice karijernog uznapredovanja, zbog čega istraživanja nužno pate. Taj trend je zapečaćen sistemom bodovanja koji umesto da nagrađuje saradnika za uspešan rad na projektima istraživača, postavlja imperativ saradnicima da se istaknu publikacijama na isti način kao istraživači. Interesantan je ekstremni hrvatski primer, gde sada pored nižih „zvanja“ ima i dve vrste redovnih profesora. Naime: redovni profesori na 5 godina (tu je profesor redovni, ali nije redovan) i redovni profesori u trajnjem zvanju.
9. U kojoj meri je neozbiljan pristup prema digitalizaciji časopisa (totalna open source politika) uništio renome naših časopisa i pokidao važne institucionalne veze? Poznat je iz zapadne Evrope primer biblioteka gde se naši časopisi više ne nabavljaju jer su za razliku od vodećih svetskih časopisa (nominalno) dostupni na internetu odmah po štampanju ili — o tempora — čak i pre štampanja. Izgubljeno je ne samo važno sredstvo za razmenu publikacija, već je i narušena reprezentacija naših naučnih tvorevina, jer naši časopisi, za razliku od uglednih stranih časopisa, više ne stoje u javnim čitaonicama velikih naučnih biblioteka već samo u virtuelnom svetu koji nije u stanju da odgovori navikama onih čitalaca i naučnih kultura u kojima se naučni časopisi redovno čitaju i pregledavaju od korica do korica na način kako se to čini i sa vannaučnom periodikom.

*

Zajedničko je mnogim tačkama koje su navedene da se o njima upravo u klimi koju je organizovalo i dekretiralo srpsko ministarstvo nadležno za nauku uopšte ne raspravlja. Umesto opipljivih uslova i prilika, sistem je postavljen tako da se bavi celim naučnim radom *gotovo isključivo kao proizvodom ličnog karaktera i volje*

istraživača-pojedinca koji tobože treba da se pokaže u apstraktnim naučnim uslovima. Uzroci se lošeg rada tako ne vide u kontekstu neisplaćenih ili nikad predviđenih naknada za učešće na relevantnim stranim skupovima, ne vidi se u kontekstu oronulih biblioteka, zatvorenih čitaonica u kojima se knjige izdaju samo privilegovanom krugu lica, ne vide se u skandalima da recimo ni u jednoj biblioteci u Srbiji ne postoji celokupna novija hrvatska periodika, ne vidi se na stranicama konceptualno i grafički posrnulih časopisa, pa ni u samom sistemu koji je posle 2. sv. rata po ruskom uzoru postavljen sa izuzetnim akcentom na *kontrolu* umesto na *slobodu naučnog stvaralaštva* (za sam je pojam nauke izraz „matični odbor“ potpuno uvredljiv, ali u sistemu administrativne deduckije celog života u strogom socijalizmu ima smisla). Umesto svih tih živih materijalnih okolnosti, sistem je tako postavljen da svaki neuspeh ili zaostajanje prepoznaje, obeležava i propagira kao lični nerad ili nedostatak ličnih kvaliteta istraživača. Pritom je najgore od svega što je upravo najkvalitetnijim istraživačima najteže da umesto smislenih priloga, za koje su potrebne velike biblioteke i dobri uslovi, produkuju nizove neautentičnih kolaža slučajno pribrane strane literature, koje sistem, čim prevagne jezičak na kantararu koji broji bodove, prepoznaje kao veliki publicistički uspeh cele državne nauke.

Umesto da se reforme planiraju i čine prema smislu ustanova i organizovanog rada na izabranom polju ljudskog stvaralaštva, većina normativnih zahvata najčešće za ukus pravog duha reformi ima samo značaj spoljne ili samo slučajne intervencije. Velike se nevolje vide u popunjavanju prividnih pravnih praznina (pojam plagijata, uređivanje načina utvrđivanja kvoruma na sednicama, pojam naučnog časopisa), a zatim se i velika zasluga vidi u njihovom „uočavanju“ i reformskom „popunjavanju“. Kako međutim te „praznine“ postoje preko sto godina, a u drugim državama nikome ni ne pada na um da ih „popunjava“ u propisima, jer je reč o živim ili priznatim kriterijumima, jasno je da čitav niz velikih zahvata samo podražava agitaciju. U stvarnosti pravnog života od svih slučajeva najredi je onaj da nešto ne valja u zakonu ili da zakon zaista sprečava da se radi pravo i umereno. A kod nas se reforme sprovode kao da je jedini problem u zakonima (propisima).

Probila se pozitivistička svest za koju ne proističu zakoni i propisi iz potrebe da se uredi živi odnosi, već u kojoj same pojave života treba da kao proističu iz zakona. Kvalitetan državni rad se meri prema zakonima. U izostanku pravih paradigmatičnih promena (kakva bi uzmimo bila restauracija časopisa, uvođenje pravog projektnog finansiranja, prelazak sa sistema kontrole na pravi sistem ocenjivanja slobodnog stvaralaštva, isplata autorskih honorara za članke u skladu sa zakonom) kao prvorazredni reformski zahvati promovisu se sitne izmene u okviru već postojeće strukture koja se doživljava kao apstraktna naučna struktura nevezana ni za kakav kontekst nastanka. Ozbiljna se rešenja, koja treba da važe narednih dvadeset ili trideset godina, usvajaju prema meri proizvoljnog aktuelnog slučaja. I tamo gde postoji jasna predstava o prednostima rešenja, nema predstave niti odvagavanja sa lošim stranama. Drugim rečima, ne postoji rad na promenama koji bi u tehničkom pogledu odgovarao principima pravnog rada koji su kao merila kvaliteta kondenzovani u viševekovnom iskustvu pravne nauke na svim poljima političkog uređenja.

Predstava da se svi problemi imaju videti u zakonu i da tobože samo treba upotuniti ili popraviti zakon (propis), koji će bez obzira na stručnu primenu i refleksivnu profilaciju instituta u procesu primene, zatim sam valjano rešavati situacije i

iskoreniti rdave pojave je odavno već poznata u pravnoj nauci. Ali manje kao koncept pravnika, a poglavito kao laička predrasuda. Kod nas je recimo prof. Mihailo Konstantinović još između dva rata više puta pokazao da prevelika očekivanja od zakona i legitimacije odluka „slovom zakona“ umesto smislom i vrednosnim sudom vode *dualizmu* u kome se konkretne odluke donose iz nerazbirivog skupa obzira odn. iz sasvim vanpravnih razloga, da bi se zatim u zakonitosti, koja zapravo može da se demonstrira gotovo u pogledu svake odluke, lako pronalazila „folija“ za naknadnu legitimaciju odluke koja je doneta iz obzira koji ostaju van sfere njenog obrazloženja.

Razume se da ovaj zbornik nije u prilici da donese temeljna izlaganja o svim gore *exempli causa* pobrojanim tematskim tačkama. Svaka od navedenih tema mogla bi se obraditi na više načina. Ali budući da smislenog projektnog finansiranja nema, da nema ni doktorskih disertacija vezanih za kolegijume, čini se da za početak ne preostaje puno više načina od nešto slobodnije diskusije i akumulacije pogleda u zbornicima kakav se sada predaje javnosti. Zbornik u tom smislu ima *određenu modernističku notu*, on nastoji da svojom pojavom i izborom probitačnih pogleda nadomesti činjenicu da sama uređena struktura naučnog rada nije u stanju da se na adekvatan način, u svakodnevним formama, založi za izradu novih i inovativnih pogleda. U saznajnom je pak lancu, u kome naredna karika uvek dobija svoj smisao iz prethodne koju prevazilazi i dorađuje, zbornik na samom početku.

Naznaka da je reč o „prvoj knjizi“ na naslovnoj strani, stavljena je zato što su urednici uvereni da bi se deo od navedenog i poželjnog kritičkog napretka mogao ostvariti već i „interno“, u više „knjiga“. Ima previše disciplina koje u ovom zborniku sada, u „prvoj knjizi“, nikako nisu došle do reči, kao što ima i previše tačaka koje nikako nisu dotaknute. Shodno gorućim problemima iz poslednje godine (2016) te i dalje aktuelnog (produženog) projektnog ciklusa, zbornik u „prvoj knjizi“ donosi radove koji se poglavito bave problemom preterane generalizacije potreba i mera evaluacije disciplina (ista se pravila koriste i za ocenu disciplina prema čijim karakteristikama nemaju smisla) i načelnim pitanjima administracije naučnog rada sa akcentom na teorijskim i praktičnim problemima ocene i vrednovanja.

Razume se da urednici upravo takvom koncepcijom, odn. zbornikom kao celovitim proizvodom, žele da demonstriraju upravo ono što je na više mesta na stranicama zbornika napisano i obrazloženo: da se bogatstvo naučnog života i formi ne može podvesti pod oblike i navike jedne discipline (recimo sociologije ili medicine) ili jedne škole, bez da se obesmisli sam onaj izvor, iz koga su proistekli i oblici karakteristični za tu disciplinu: kreativan pristup prema materiji.

*

Svi su radovi srađeni prema pravilima citiranja koja se koriste u redakciji časopisa Instituta za uporedno pravo *Strani pravni život*. To je jednačjenje sigurno nanelo nepravdu pokojoj od zastupljenih disciplina, a uz to je gde-gde i načelno otvorilo pitanje teleološke vezanosti i opravdanosti nekih starih pravila za navođenje. Sa druge strane, jedinstven standard omogućio je veći stepen skladnosti u slogu, a naslanjanje na specifična pravila citiranja iz *Stranog pravnog života* omogućilo nam

je da kao urednici na trajan i vidljiv način izrazimo značaj Instituta za uporedno pravo, koji je izdavač zbornika i čiji su saradnici i direktor *dr Vladimir Čolović* uložili puno truda da zbornik što pre izađe. Posebnu zahvalnost dugujemo *Mirjani Glintić* sa Instituta, koja je odlično prevela tekst *Petera Kistorza* sa nemačkog za zbornik. Veliku zahvalnost za brzu izradu recenzija dugujemo ljubaznim recenzentima doc. *dr Igoru Vuletiću* iz Osijeka, prof. *dr Nataši Mrvić-Petrović* sa Instituta za uporedno pravo i doc. *dr Jeleni Čeranić*, takođe sa Instituta.

U Beogradu i Minhenu, marta 2017.

Dr Jovan Ćirić
Dugogodišnji direktor
Instituta za uporedno pravo,
sada sudija Ustavnog suda Srbije.

Mag. Luka Breneselović
Asistent na Katedri za krivično pravo
i kriminologiju Pravnog fakulteta
u Minhenu (LMU).